

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΠΕΚΙΑΡΗ
ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΥ Ι. ΑΡΧ/ΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

“ΠΡΟΣΕΧΩΜΕΝ ΕΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΟΙΜΝΙΩ”

ΑΘΗΝΑ, 1987

«ΠΡΟΣΕΧΩΜΕΝ ΕΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΟΙΜΝΙΩ»

Όμιλία στήν Γενική Ίερατική Σύναξη τῶν Ἐφημερίων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς (22 Σεπτεμβρίου 1986) στό Μητροπολιτικό Ναό Ἀθηνῶν.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί,
εἶναι ἐπιβεβλημένο, στήν ἀρχή τῆς νέας ἐκκλησιαστικῆς χρονιάς νά γίνεται ἕνας προγραμματισμός στόχων, προϋποθέσεων καί ποιμαντικῆς δουλειᾶς, πρὸς τήν ὁποία θά πρέπει νά κατευθύνουμε τίς προσπάθειές μας. Βεβαίως, ἀπό τήν στιγμή πού εἰσερχόμαστε στόν ἱερό κλῆρο, οἱ ποιμαντικές μας ὑποχρεώσεις εἶναι δεδομένες, αὐτονόητες καί αὐτόματα ἀποδεκτές ἀπό ὅλους μας. Ἐπειδή ὅμως ἡ ἀναστροφή μας μέσα στόν κόσμο μᾶς ἀλλοτριώνει, γι’ αὐτό χρειάζεται «εὐκαίρως-ἀκαίρως» νά ξαναθυμόμαστε τήν ποιμαντική *δ ε ο ν τ ο λ ο γ ί α*. Ὅχι ὅμως μόνο τήν δεοντολογία (τό τί πρέπει νά γίνει)· ἀλλά καί τήν παθολογία τοῦ σημερινοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου (τίς τρομερές ἐλλείψεις, τά τραγικά λάθη, τήν ἀδικαιολόγητη ὀλιγωρία).

Ἐπιτρέψτε μου νά δώσω πολύ σύντομα τήν ἔκταση αὐτῆς τῆς παθολογίας. Ἄλλωστε, αὐτή ἦταν ἡ αἰτία πού μέ σεπτῆ ἀπό-

φαση τοῦ Μακαριωτάτου, καθιερώνεται ἕνα νέο ποιμαντικό Ὀργανόγραμμα στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή.

Ἡ παθολογία τοῦ σημερινοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου

Σέ ἐποχή ἀποκαρδιωτικά δύσκολη –καθώς ὀλοένα ὀξύνονται τά προβλήματα ἐπαφῆς τῶν ποιμένων μέ τό ποιμνιο– τό ποιμαντικό μας ἔργο ὑφίσταται ἕναν ἀνεπίτρεπτο μαρασμό. Λείπει ὁ ζήλος, ἀλλά καί ἡ συνειδητοποίηση τῆς ἐλλείψεώς του. Πλεονάζει ἡ ἀδιαφορία γιά ἕνα οὐσιαστικό πνευματικό ἔργο. Ἐκκοσμικεύεται συνεχῶς ἡ παρουσία καί ὁ ρόλος μας. Ἀπουσιάζει τό πνεῦμα τῶν Πατέρων καί τῶν Ἀγίων, πού μᾶς παρέδωσαν τήν αὐθεντική ἐκκλησιαστική ζωή καί ποιμαντική. Ὑπάρχει ἄμεσος κίνδυνος νά ἐγκλωβισθοῦν οἱ ὀποιοσδήποτε δραστηριότητές μας στά κοσμικά πλαίσια. Μᾶς διακατέχει ἕνας ἐφησυχασμός ἀπέναντι στήν ἀξιόθυσμαστη ἀκόμη ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ. Δέν ἐνδιαφερόμαστε γιά τήν δική μας κατάρτιση, ὅπως καί γιά τήν κατάρτιση τῶν μελλοντικῶν στελεχῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου. Ἔτσι, τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας κινδυνεύει νά ἐκφυλισθῆ σέ μιά γραφειοκρατία, σέ ἕνα –ἐπιτρέψτε μου νά χρησιμοποιήσω τήν ἐκφραση– ἀνεύθυνο-υπεύθυνο ὑπαλληλισμό. Βέβαια, ὁ Θεός πραγματοποιεῖ τήν σωτηρία τοῦ ποιμνίου ἀκόμη καί μέσα ἀπό τήν δική μας ἀνεπάρκεια· ἀλλά εἶναι καταδικαστέα ἡ «μονοφυσιτική» ἄποψη: ὅτι, ἐφόσον ὁ Θεός ἐνεργεῖ, ἐμεῖς μπορούμε νά ἀναπαυόμαστε καί νά μειοδοτοῦμε...

Ἄς ἀναλογισθοῦμε ὁ καθένας μας μέ αὐτογνωσία τήν παρακαταθήκη τοῦ ἀποστόλου Παύλου στούς «πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας» στή Μίλητο: «Προσέχετε ἑαυτοῖς καί παντί τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διά τοῦ ἰδίου αἵματος» (Πράξ. κ' 28). Ὁ Ποιμήν ὁ καλός περιποιήθηκε τήν Ἐκκλησία μέ τό αἷμα Του. Ἐμεῖς πού εἴμαστε «ζωντανές» εἰκόνες Του, πῶς Τήν περιποιούμεθα;

Ἡ ποιμαντική δεοντολογία

Καί γιά μᾶς, ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι μιά ἀόριστη ἀνθρωπογεωγραφική κοινωνία, ἀλλά ἡ συγκεκριμένη ἐνορία στήν ὁποία διακονοῦμε (σάν ἕνα ἀπό τούς πολλούς ὁμοκέντρους κύκλους πού ἀποτελοῦν τήν τοπική Ἐκκλησία μέ κέντρο τόν Ἐπίσκοπο).

Ἡ ἐνορία ὀφείλει νά πραγματοποιεῖ (ζῆ) καί νά φανερώνει συνεχῶς τήν ζωή τοῦ ὅλου Σώματος, τήν ζωή τοῦ Χριστοῦ· ὄχι σύμφωνα μέ κάποια δική μας ἄποψη, ἀλλά ὅπως μᾶς τήν παρέδωσαν οἱ Ἀπόστολοι καί οἱ Ἅγιοι, οἱ αὐτόπτες τοῦ Χριστοῦ.

Γιά νά φανερώνει ἡ ἐνορία τήν αὐθεντική ἐκκλησιαστική ζωή, πρέπει νά ἔχει σάν ἀφετηρία καί κατεύθυνση τῆς ὅλης κοινωνικῆς ζωῆς τῶν ἐνοριτῶν τήν θεία Εὐχαριστία: ἐκεῖ φανερώνεται καί συγκροτεῖται ἡ ἐνότητα τοῦ σώματος, ἐνότητα ἐν Χριστῶ. Ποιοί εἶναι οἱ ἄξονες πού γύρω ἀπό αὐτούς ὀργανώνεται καί λειτουργεῖ ἡ εὐχαριστιακή ἐνότητα τοῦ Σώματος; Μέ ἄλλα λόγια, ποιές εἶναι οἱ προϋποθέσεις γιά τήν πραγματοποίηση τῆς θείας Λειτουργίας, γιά τήν πραγματοποίηση τῆς εὐχαριστιακῆς ἐνότητος τοῦ ἐνοριακοῦ (ἐκκλησιαστικοῦ) σώματος; Οἱ Ἅγιοι μᾶς λένε, ὅτι εἶναι: ἡ ἀγία Τράπεζα, ὁ Ἐπίσκοπος καί οἱ ἅγιοι Μάρτυρες (τά μαρτυρικά λείψανα).

Ἄς προσέξουμε ὅμως κάτι· ὅπως –δίχως τήν ἀγία Τράπεζα, τήν μυστική παρουσία τοῦ Ἐπισκόπου (ἐντολή-ἀντιμῆνσιο-μνημόνευση) καί τά μαρτυρικά λείψανα– δέν μποροῦμε νά κάνομε Θεία Λειτουργία, ἔτσι καί δίχως τόν λαό πάλι δέν μποροῦμε νά τήν τελέσομε. Δέν ἀρκεῖ νά ἔχουμε τίς προϋποθέσεις καί τούς ἄξονες· χρειάζονται καί οἱ ἀκτίνες καί ἡ περιφέρεια τοῦ κύκλου. Ἀφενός ἡ μυστηριακή συγκρότηση, καί ἀφετέρου ἡ ὀργάνωση τοῦ κοινωνικοῦ σώματος. Ἡ λατρεία, ἀλλά καί ἡ ποιμαντική. Ἡ διακονία τῆς ἀγίας Τραπέζης, ἀλλά καί ἡ ἱερουργία τοῦ Χριστοῦ στίς ἔμψυχες τράπεζες τῶν ἀνθρωπίνων καρδιῶν. Νά, γιατί χρειάζεται νά ὀργανωθεῖ κατά τόν καλύτερο δυνατό τρόπο τό ἐνοριακό ποιμαντικό ἔργο. Νά, γιατί πρέπει νά «πάρουμε στά ζεστά» τήν ἀποστολή μας. Ὅχι ἀπλῶς νά δραστηριο-

ποιηθοῦμε, νά δείξουμε στόν κόσμο ὅτι τελοσπάντων ἐμεῖς οἱ κληρικοί δουλεύουμε· ἀλλά –προσέξτε το αὐτό– νά διακο- νοῦμε τήν φανέρωση τῆς ἐν Χριστῷ σωστικῆς οἰ- κονομίας στό τωρινό ἱστορικό παρόν. Νά βεβαιωθεῖ ὁ κόσμος ἀπό τήν δική μας στάση ὅτι ὁ Θεός πού ὑπηρετοῦμε εἶναι ζωντανός. Νά μάθει ἀπό μᾶς ὁ κόσμος τό Α καί τό Ω τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Νά τοῦ δείξουμε ὅτι ὁ Θεός δέν εἶναι μόνο στόν οὐρανό, ἀλλά τόσο κοντά του ὅσο δέν μποροῦμε νά τό φαντασθοῦμε· καί ὅτι δέν γίνεται ἀλλιῶς νά Τόν πλησιάσουμε παρά μέσα στήν καθημερινή ζωή πού ζοῦμε.

Ὁ κίνδυνος τῆς ἐκκοσμικεύσεως

Κι ἐδῶ ὑπάρχει ὁ ἐξῆς κίνδυνος· νά κάνουμε σύγχυση ἀνά- μεσα στή συγκατάβαση καί στήν ἐκκοσμίκευση τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου. Ἀντί νά ἀγκαλιάσουμε τήν κακομοιριά τοῦ κόσμου, γιά νά τόν μεταμορφώσουμε σέ Ἐκκλησία· νά συσχηματισθοῦμε μαζί του, νά μείνουμε στά δικά του μέτρα καί νά κάνουμε τήν Ἐκκλησία κόσμο. Ἀντί νά θεραπεύσουμε τά πάθη καί τίς ἀρρώ- στιες του, νά τίς ἀποδεχθοῦμε καί νά τίς υἱοθετήσουμε. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος πειρασμός γιά τήν ποιμαντική μας διακονία. Ὁ Κύ- ριός μας ἦρθε καί μᾶς ἐπιστράτευσε γιά νά καταλύουμε τά ἔργα τοῦ διαβόλου, ἀλλά ἐμεῖς τά υἱοθετοῦμε. Υἱοθετοῦμε τήν πλεο- νεξία, τήν ἐπιδειξιμανία, ποικίλα ἐλαττώματα καί κακοήθειες... Μάλιστα, ἐπειδή, ὅπως φαίνεται, ἡ ἱερατική ἀμφίεση εἶναι κά- ποια δέσμευση σ' αὐτήν τήν ἐκκοσμίκευση, γι' αὐτό σέ μερικές περιοχές τῆς χώρας μας ἐμφανίζονται ἀκόμη καί χωρίς τό ζω- στικό οἱ κληρικοί. Βέβαια, ἄν τήν Ἐκκλησία τήν εἶχαμε σάν περι- ουσιακή κληρονομιά ἀπό τόν πατέρα μας, θά μπορούσαμε νά κάναμε ὅ,τι θέλαμε· θά μπορούσαμε νά τήν ἀλλοιώσουμε τόσο πολύ πού νά μήν εἶναι Ἐκκλησία. Εὐτυχῶς ὅμως πού δέν εἶναι ἰ- διοκτησία μας, πού εἶναι τό Σῶμα τοῦ ζῶντος Θεοῦ, πού ὑπάρ- χει γιατί τό Ἅγιο Πνεῦμα τήν συγκροτεῖ. Ἔτσι, τό μόνο πού θά καταφέρουμε μέ τήν ἐκκοσμίκευση εἶναι: νά μήν ἀνήκουμε ἐ- μεῖς ἐνεργητικά στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Μέ συγχωρεῖτε γιά τήν

όξυτητα, αλλά ή σύγχρονη θεραπευτική τακτική επιβάλλει νά γνωρίζουμε οί άσθενείς τήν άρρώστια μας. Ό σ υ σ χ η μ α τ ι - σ μ ό ς λοιπόν είναι ή σοβαρότερη άρρώστια τοῦ ποιμαντικοῦ μας ἔργου. Γι' αυτό μέ σεπτή έντολή τοῦ Μακαριωτάτου άπευθύνουμε θερμή παράκληση στήν αγάπη σας για τήν Ἐκκλησία: αναζητήσατε μέ προσευχή καί μελέτη τό αύθεντικό πνεῦμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς στίς ρίζες του, πού είναι οί ἅγιοι. Αὐτοί καί μόνον αὐτοί θά μάς διδάξουν πῶς θά κρατήσουμε καί πῶς θά μεταδώσουμε στό ποίμνιό μας τήν ἐλπίδα, τήν ζωή καί τήν σωτηρία του πού είναι ὁ Χριστός.

Ἔνα νέο Ὁργανόγραμμα ποιμαντικοῦ ἔργου

Τά προηγούμενα άφοροῦν τήν προσωπική κατάρτιση τοῦ καθενός άπό μάς ὡς ποιμένος. Δέν είναι, ὅμως, άρκετή ή προσωπική κατάρτιση, άν ἐκ παραλλήλου δέν αναμορφωθεῖ ή ὀργάνωση τοῦ ἐπιτελουμένου ἔργου. Γιατί παρουσιάζει ἕνα συγκεντρωτισμό άνεπίτρεπτο για τίς σημερινές ανάγκες· ἐκ τῶν πραγμάτων δέν μπορούμε νά ἔχουμε ικανοποιητική ἐπικοινωνία μέ τούς ποιμένες τῶν ἐνοριῶν καί μέ τά ιδιαίτερα προβλήματα πού αντιμετώπιζουν.

Γι' αυτό, ἤδη, μέ σεπτή άπόφαση τοῦ Μακαριωτάτου, άποκεντρώνεται τό ποιμαντικό ἔργο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Οί ἐνορίες κατανέμονται σέ 12 τομεῖς καί ή ποιμαντική πρόσφορα σέ 5 διακονίες, τίς ἐξῆς: θείας λατρείας (πού περιλαμβάνει καί τά μυστήρια), διδασχῆς καί οἰκοδομῆς, νεότητος, ἀντιαιρετική καί, τέλος, αγάπης (πού ὑπάγεται, ὅπως μέχρι σήμερα συμβαίνει, στήν Χριστιανική Ἀλληλεγγύη).

Ὅρίζονται Σ υ ν τ ο ν ι σ τ έ ς Δ ι α κ ο ν ι ῶ ν πού είναι ὑπεύθυνοι για μία συγκεκριμένη διακονία σέ ἕνα συγκεκριμένο τομέα. Ὅσοι είναι οί τομεῖς, τόσοι είναι καί οί συντονιστές (π.χ. 12 για τή θ. λατρεία, 12 για τή νεότητα, 12 για τό ἀντιαιρετικό κ.ο.κ). Οί συντονιστές είναι κάτι σάν μεσολαβητικοί φορεῖς μεταξύ τῶν ἐνοριῶν καί τῆς διοικήσεως, οὔτως ὡστε άφενός τά

προβλήματα τῶν ἐνοριῶν νά προωθοῦνται συγκεντρωμένα – ἐπεξεργασμένα καί μέ προτεινόμενες λύσεις καί ἀφετέρου νά μεταφέρονται οἱ γενικές κατευθύνσεις στό ἐπίπεδο τῶν ἐνοριῶν καί νά συντονίζονται οἱ ἐνέργειες ὑλοποιήσεώς τους. Οἱ συντονιστές διακονίας δέν εἶναι διοικητικά στελέχη, ἀλλά εἶναι ὑπεύθυνοι γιά τήν ὑλοποίηση τῶν διδομένων κατευθύνσεων. Γιά νά διασφαλίζουν αὐτήν τους τήν ἀποστολή, θά βρίσκονται σέ στενή ἐπικοινωνία μέ τούς ἐφημερίους, ἀλλά καί μέ τήν διοίκηση, τήν ὁποία θά ἐνημερώνουν γιά τό ἐπιτελούμενο ἔργο. Στίς σχέσεις τους μέ τούς ὑπευθύνους ἐφημερίους των ἐνοριῶν ἀσφαλῶς θά πρέπει νά πρυτανεύει ἡ κατανόηση, ἡ συμπάρασταση, ἀλλά καί ἡ συνέπεια. Στά ἀναφυόμενα ἐπιμέρους προβλήματα ὀφείλουν νά ὑποδεικνύουν λύσεις, ἐφόσον θά εἶναι καλύτερα ἐνήμεροι· πάντοτε ὁμως μέ αἴσθημα εὐθύνης, ἔναντι τῶν λαμβανομένων γενικότερων ἀποφάσεων. Ἡ ἐπαφή τῶν συντονιστῶν μέ τήν διοίκηση θά εἶναι τακτική σέ διμηνιαῖες συνεδριάσεις τῶν σχετικῶν ἐπιτροπῶν, ἀλλά καί ἔκτακτη κάθε φορά πού θά παρουσιάζεται κάποιο δισεπίλυτο πρόβλημα.

Ἡ τελική ὑλοποίηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου πραγματοποιεῖται στίς ἴδιες τίς ἐνορίες. Σέ κάθε ἐνορία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ὀρίζεται ὁ ὑπεύθυνος ἐφημέριος γιά καθεμίᾳ διακονία. Ἀνάλογα μέ τόν ἀριθμό τῶν ὑπηρετούντων ἐφημερίων, τίς ἀνάγκες τῆς ἐνορίας καί τήν φύση τῆς διακονίας, μποροῦν νά ὀρίζονται ἕνας ἢ περισσότεροι ἐφημέριοι στό ἴδιο διακόνημα ἢ καί ὁ ἴδιος ἱερέας σέ περισσότερα ἀπό ἕνα διακονήματα.

Γιά τήν καλύτερη ἀνταπόκριση στή διακονία του ὁ κάθε ὑπεύθυνος ἐφημέριος εἶναι ἐπιβεβλημένο νά διαλέξει 4 λαϊκοὺς συνεργάτες ἀπό τούς ἐνορίτες του, οἱ ὁποῖοι θά τόν βοηθοῦν. Στή διακονία θείας λατρείας εἶναι καθιερωμένος ὁ θεσμός τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτρόπων. Στή διακονία νεότητος οἱ κατηχητές καί ἄλλοι καταρτισμένοι ἐνορίτες ἀναμφίβολα θά συντελέσουν στήν καλύτερη ὀργάνωση τῆς κατηχήσεως, τοῦ νεανικοῦ κέντρου, καί τῶν διαφόρων ἐκδηλώσεων. Τό ἴδιο καί στίς ἄλλες διακονίες, οἱ ὑφιστάμενες ἐπιτροπές λαϊκῶν στελεχῶν παραμένουν, ἀλλά δραστηριοποιοῦνται περισσότερο γιά νά ὑλοποιή-

σουν τούς στόχους τοῦ γενικοῦ ποιμαντικοῦ προγράμματος. Δέν θά ἤθελα ὅμως νά σᾶς κουράσω ἄλλο μέ διαδικαστικά ζητήματα.

Ἱερατικές Συνάξεις Ἐπιμορφώσεως

Μόνο εἶμαι ἐξουσιοδοτημένος νά σᾶς ἀναγγεῖλω –καί τό κάνω μέ μεγάλη μου εὐχαρίστηση– ὅτι θά λειτουργήσουν καί φέτος οἱ Ἱερατικές Συνάξεις Ἐπιμορφώσεως μέ διμηνιαίους κύκλους μαθημάτων – εἰσηγήσεων γιά συγκεκριμένα ζητήματα ποιμαντικῆς φύσεως (π.χ. θέματα ἐξομολογητικῆς, κηρύγματος, οἰκογένειας, νεότητος κλπ.).

Μέ τήν πείρα τῆς περυσινῆς σειρᾶς τῶν μαθημάτων εὐελπιστοῦμε ὅτι ὁ φετινός κύκλος τῶν μαθημάτων θά στεφθεῖ ἀπό μεγαλύτερη ἐπιτυχία. Ἀσφαλῶς οἱ περισσότεροι θά ἔχετε πληροφορηθεῖ ἀπό τούς συνεφημερίους σας πού παρακολούθησαν τίς ΙΕ.Σ.Κ.Ε. τήν σημαντική ἐπιμορφωτική ὠφέλεια πού ἀπεκόμισαν. Θά πρέπει νά σᾶς θυμίσω στό σημεῖο αὐτό ὅτι τό ἐπιμορφωτικό ἀποτέλεσμα δέν ὀφείλεται μόνο στήν εἰδική κατάρτιση τῶν ὁμιλητῶν, ἀλλά καί στήν ἐνεργό συμμετοχή τῶν παρακολουθούντων μέ διευκρινίσεις, ἐρωτήσεις καί παρατηρήσεις ιδιαίτερα χρήσιμες· εἶναι ἓνα εἶδος ἐπιμορφωτικῆς σ υ ν ε ρ γ α σ ί α ς μεταξύ εἰσηγητῶν καί ἐφημερίων, ὅπου ἀξίζει πραγματικά τόν κόπο νά συμμετέχουν ὄχι μόνο οἱ ἐπιλεγμένοι ἀλλά πολύ περισσότεροι πατέρες. Σᾶς ἐξομολογοῦμαι ὅτι προσωπικά –παρ’ ὄλο το φόρτο ἐργασίας στήν Πρωτοσυγκελλία– παρακολούθησα μέ ἀμείωτο ἐνδιαφέρον σχεδόν ὅλες τίς συναντήσεις καί ὠφελήθηκα. Γιά τίς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς μας καί τῆς ποιμαντικῆς περιοχῆς στήν ὁποία διακονοῦμε, οἱ Ἱερατικές αὐτές Συνάξεις εἶναι κάτι παραπάνω ἀπό ἀναγκαῖες. Τό νέο ποιμαντικό Ὁργανόγραμμα πού σᾶς ἐξέθεσα τίς προϋποθέτει.

Διακονία Θείας Λατρείας

Καί τώρα, μετά από αυτά τά γενικά, όφείλω νά έπισημάνω τούς στόχους τών έπιμέρους διακονιών.

Έν πρώτοις, ή Διακονία Θείας Λατρείας, μέ άντικείμενο ευρύτερο από τίς άλλες. Ό υπεύθυνος έφημέριος γι' αυτήν τήν διακονία σέ κάθε ένορία (ό Ίερατικώς προϊστάμενος τοῦ ναοῦ) έχει έπιπλέον καί τό ρόλο τοῦ συντονιστοῦ τών άλλων διακονιών τής ένορίας. Αυτό εἶναι αναγκαῖο γιά νά μή γίνεται σύγχυση ανάμεσα στόν καταμερισμό –γιά λειτουργικούς λόγους– τής ποιμαντικῆς διακονίας καί στήν κοινή ποιμαντική εὐθύνη ὅλων των συνεφημερίων. Άλλωστε μόνο μέ τόν συντονισμό καί τήν συνεργασία θά μπορούν νά αναπληρωθοῦν τά κενά ἢ οἱ έλλείψεις.

Ή βασική ὁμως αρμοδιότητα εἶναι ή ἀναζωπύρηση τής λατρευτικῆς ζωῆς στήν ένορία μέ έμβάθυνση στήν παράδοση τής Έκκλησίας μας. Όσο κι ἄν φαίνεται δυσχερές κάτι τέτοιο ἢ κάπως γενικό, στήν οὐσία εἶναι ὁ βασικός λόγος γιά τόν ὁποῖο εἴμαστε κληρικοί: νά ζοῦμε καί νά μεταδίδουμε τήν «έν πνεύματι καί ἀλήθεια» λατρεία τοῦ ζῶντος Θεοῦ· νά προϊστάμεθα στήν εύχαριστιακή σύναξη τών πιστῶν· νά ἀποτελοῦμε εκείνους πού θά βιώνουν καί θά προβάλλουν τήν «μορφήν τής εἰκόνας» τοῦ προσευχομένου Κυρίου μας· ή λατρεία θά εἶναι τό κέντρο τής ζωῆς μας πού θά έμπνέει ὅλη μας τήν ἀναστροφή μέσα στόν κόσμο. Κι έπειδή ένδέχεται ὅλα αυτά νά θεωρηθοῦν «καλογερικά», έξωπραγματικά ἢ δέν ξέρω κι έγώ τί ἄλλο, ἄς ἀναλογισθοῦμε ὁ καθένας μας τί εἶναι ὁ Χριστός γιά τήν ζωή μας· μήπως μιá «γαρνιτοῦρα» στόν συναισθηματικό μας κόσμο; ἕνα ιδεολογικό συμπλήρωμα στήν κοσμοθεωρία μας; μιá φανταστική εἰκόνα ενός έξωπραγματικοῦ ὄντος; Ή ὁ Κύριος καί Δεσπότης, ὁ Σωτήρας καί Λυτρωτής, ὁ Πατέρας καί Εὐεργέτης; ή έλπίδα καί ή προσδοκία μας; τό «γλυκύ έντρύφημα τοῦ νοός» μας; τό μοναδικό καί άνεπανάληπτο πρόσωπο πού μέ τό έράσμιο κάλλος Τοῦ έχει τήν ἀποκλειστικότητα στή ζωή μας; Πῶς ὁμιλοῦν οἱ Ἀπόστολοι καί οἱ Ἅγιοι, πῶς ὁμιλεῖ ή

Ἐκκλησία γιά τόν Ἰησοῦ Χριστό, καί πῶς ὀμιλοῦμε ἐμεῖς γι' Αὐτόν; Ποιά εἶναι ἡ δική μας ἐμπειρία, πίστη καί ἐλπίδα καί ἀγάπη γιά τόν Χριστό, γιά τήν ὁποία μποροῦμε νά βεβαιώσουμε σήμερα τούς ἀνθρώπους; Ὁ Χριστός πού «καταλύουμε» στό Ἅγιο Ποτήριο βρίσκει κατάλυμα μέσα μας, ἔτσι ὥστε νά μποροῦμε νά ὀδηγήσουμε σ' αὐτό τό κατάλυμα τούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς μας, τούς πιστούς; Ὡς λειτουργοί κυριολεκτικά ἀναπνέουμε τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ· εἶναι ὅμως τό αἷμα μας κατάλληλος φορέας γιά νά τήν δεχθῆ καί νά τήν μεταφέρει σέ ὅλο μας τό «εἶναι», ὥστε νά τό ὀξυγονώσει, νά τό τροφοδοτήσει καί νά τό ζωογονήσει; Ἡ μήπως ἔχουμε τήν ἐντύπωση ὅτι ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ ἐνεργεῖ μέσα μας χωρίς ἐμεῖς νά τήν αἰσθανόμαστε; (Ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Ν. Θεολόγος λέει ὅτι κάτι τέτοιο εἶναι ὀπωσδήποτε ἐσφαλμένο).

Τά παραπάνω ἐρωτήματα –ὅπως καταλαβαίνετε– εἶναι ἐρωτήματα οὐσίας, πού δείχνουν τήν ποιότητα τῶν λατρευτικῶν μας ἀναζητήσεων, ἐμπειριῶν, πεποιθήσεων καί στόχων. Ἄς ὑποβληθοῦμε στόν κόπο ὅλοι μας νά μελετοῦμε μέ διάθεση μαθητείας τά λατρευτικά βιώματα καί διδάγματα τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν καί Ἱερέων καί Ὁσίων. Πῶς νά τό κάνουμε· δέν γίνεται νά γνωρίσουμε ἀλλιῶς τόν Θεό τῆς Ἐκκλησίας παρά μόνο ἀπό τήν μυστική καθοδήγηση τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτοί μας διδάσκουν ὅτι τό σπουδαιότερο, ἀλλά καί τό δυσκολότερο πρᾶγμα στόν κόσμο εἶναι νά μάθουμε νά λατρεύουμε τόν Θεό, ἔτσι ὥστε νά γίνει ὁ Θεός τῆς καρδιάς μας. Ἄν δέν ἔχουμε ἡ ἄν δέν ἀγωνιζόμαστε νά ἀποκτήσουμε αὐτήν τήν προϋπόθεση, τοῦτο δέν σημαίνει ὅτι ὁ Θεός θά παύσει νά ἐνεργεῖ διά μέσου τῆς δικῆς μας ἱερατικῆς τελετουργίας· πόση, ὅμως, διαφορά ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν ὄνο τοῦ Βαλαάμ καί στόν προφήτη Σαμουήλ; Ἐξομολογοῦμαι αὐτήν τήν ὥρα τοῦτον τόν προβληματισμό μου μέ τήν ἴδια διάθεση πού θά ἄκουγα κάτι ἀντίστοιχο ἀπό μέρους ὄλων σας. Εἰπώθηκε στίς περυσινές Συνάξεις Ἐπιμορφώσεως ὅτι σέ ἀνύποπτο χρόνο κάποιος παρακολούθησε μιά θεία Λειτουργία στήν Παναγία Ἐλευθερώτρια, μιά ἐντελῶς διαφορετική Λειτουργία, πού τόν ἔκανε ὥστε νά ἀλλάξει ὅλη του ἡ ζωή· γιατί, ὅ-

πως έκμυστηρεύθηκε ο ίδιος αργότερα, ο παπάς που λειτουργούσε «έκανε τήν Λειτουργία νά λειτουργεῖ». Ἐπρόκειτο γιά τόν μακαριστό Γέροντα π.Φιλόθεο Ζερβάκο, πού αὐτός βεβαίως «έλευκάνθη» στό Ἱερό Θυσιαστήριο.

«Ἐκανε τήν Λειτουργία νά λειτουργεῖ»: νά, ποιός εἶναι ὁ στόχος μας ὡς κληρικῶν. Νά κάνουμε νά λειτουργοῦν καί ἡ Λειτουργία καί ὁ καθημερινός Ὅρθρος, ὁ Ἐσπερινός, τά Μυστήρια, οἱ Εὐχές, ὅλα ὅσα τελοῦμε μέ τό Ἐπιτραχήλιο. Νά κάνουμε νά «λειτουργεῖ» ὁ Ναός μέ τήν «αἰσθητική» του, τό ἱερό Βῆμα, ἡ Ἁγία Τράπεζα, τά Σκεύη, οἱ Εἰκόνες, τά Ἄμφια μέ τήν παραδοσιακή τους ὁμορφιά (πού τήν κλείσαμε στά μουσεῖα). Νά κάνουμε νά «λειτουργοῦν» τά λόγια, τό ὕφος καί τό ἦθος μας, ἡ ζωή μας ἔξω ἀπό τόν Ναό, ἔτσι ὥστε νά μήν εἶναι διχασμένη ἡ ζωή μας. Πῶς ἀλλιῶς θά μάθει ὁ λαός ὅτι δέν γίνεται νά μοιράζεται τήν ζωή του μέ δύο ἀφεντικά, ἂν δέν δεῖ τό δικό μας παράδειγμα;

Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, προσπάθησα νά δώσω τίς συντεταγμένες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λατρευτικοῦ πνεύματος. Ὄταν μᾶς διακατέχει αὐτό τό πνεῦμα, τότε μποροῦμε νά ἀξιοποιήσουμε κατά τόν καλύτερο ποιμαντικό τρόπο τόν ἀσύγκριτο λατρευτικό μας πλοῦτο, ὄχι σάν κάποιες θρησκευτικές τελετές, ἀλλά ὡς πλήρωμα ζωῆς ἐν Χριστῷ καί θεο-κοινωνίας: τόν ἑορτολογικό κύκλο, τά μυστήρια μέ τό μυσταγωγικό καί κατηχητικό τους μεγαλεῖο, τίς περιστασιακές Εὐχές, τίς Ἀκολουθίες πού μᾶς παρέδωσαν οἱ θεόπτες πνευματικοί μας Πατέρες...

Ἀξιοποιῆστε ὅλον αὐτόν τόν θησαυρό. Ἄλλωστε ὁ περισσότερος κόσμος σήμερα μᾶς ἀποδέχεται σάν ἱερουργούς, ὄχι σάν πατέρες του· μᾶς θέλει σάν γέφυρα κοινωνίας μέ τόν Θεό. Ἐπομένως, ἀπό ἐδῶ πρέπει νά ξεκινήσουμε ἕνα εἰλικρινῆ διάλογο μαζί του καί νά τόν ὀδηγήσουμε σέ μιά σωστή ποιμαντική σχέση, μέ ἀποκορύφωμα τήν εὐχαριστιακή ἐνότητα: ἐκεῖνο τό πρωτοχριστιανικό «τοῦ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδιά καί ἡ ψυχὴ μία» (Πράξ. δ', 32).

Διακονία Διδαχῆς καὶ Οἰκοδομῆς

Ἡ διακονία αὐτή δέν εἶναι πάρεργο, ἀλλά θεμελιώδης λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Τά Εὐαγγέλια, οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καί ὁλόκληρη ἡ Ἐκκλησιαστική Ἱστορία ἀναφέρονται σέ ὅσα «ὁ Κύριος ἐποίησέ τέ καί ἐδίδαξε» (βλ. Πρ. α', 1) εἴτε ὁ ἴδιος εἴτε διά τῶν ἁγίων, γιά τήν οἰκοδομή τοῦ Σώματός Του.

Ἡ διδαχή δέν εἶναι προαιρετική, ἀλλά ὑποχρεωτική γιά τόν κληρικό. Οἱ ἱεροί κανόνες ἐπισείουν τήν ποινή τοῦ ἀφορισμοῦ καί τῆς καθαιρέσεως γιά ὅποιον ἀμελεῖ (ΝΗ' τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, βλ. καί Β' τῆς ἐβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου). Οἱ ποιμαντικές Ἐπιστολές τοῦ ἁπ. Παύλου καί οἱ ἀντίστοιχες ὑποδείξεις τῶν ἁγ. Πατέρων εἶναι κατηγορηματικές στό σημεῖο αὐτό: «πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει τῇ διδασκαλία» (Α' Τιμ. δ' 13).

Ποῦ ὅμως ἀποβλέπει καί γιατί εἶναι ἀναγκαιοτάτη ἡ διδαχή ἰδίως σήμερα; Ἡ διδαχή καί εἰδικότερα τό κήρυγμα ἔχουν σάν στόχο τους νά φανερώνουν τόν σαρκωθέντα Λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδή οἱ πιστοί γιά ποικίλους ἐσωτερικούς καί ἐξωτερικούς λόγους δέν μποροῦν μόνοι τους νά ἀνακαλύψουν οὔτε καί νά ἀναζητήσουν τόν Κύριο, ἔχουμε ἐμεῖς αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἀποστολή: νά τοὺς βοηθοῦμε μέ τήν διδαχή ὥστε μέσα ἀπό τό Εὐαγγέλιο, τήν λατρεία, τίς Ἀκολουθίες καί τίς ἐκκλησιαστικές σχέσεις νά ἀνακαλύπτουν τόν ἀποκαλυπτόμενο Λόγο τοῦ Θεοῦ, τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

Ἀπαραίτητη προϋπόθεση, νά ἀνακαλύπτουμε πρῶτα ἐμεῖς τόν Χριστό μέσα σέ ὅλα αὐτά καί νά Τόν ζοῦμε. Τό σύγχρονο κήρυγμα κατά κανόνα δέν ἐκπληρώνει αὐτήν του τήν ἀποστολή, κι αὐτό σημαίνει ὅτι ἀστοχεῖ καί ὡς πρός τήν θεμελιώδη προϋπόθεσή του. Συνήθως δεσπόζει στά κηρύγματα μας ἕνας ἄκρατος συναισθηματισμός, μιά στείρα καθηκοντολογία, ἕνας ἠθικισμός παρωχημένης ἐποχῆς, ἀρκετός ἰδεαλισμός, συμβιβασμός μέ τό κοσμικό «καθωσπρέπει», δηλαδή πράγματα πού νοθεύουν καί ἀλλοιώνουν «τήν πίστιν τῶν Ἀποστόλων, τήν πίστιν τῶν Πατέ-

ρων, τήν πίστιν τῶν Ὁρθοδόξων». Εἰπώθηκε ἀπό ἔγκριτα χεῖλη ἀνθρώπου μέ ἐκκλησιαστικό φρόνημα καί ἦθος ὅτι θά ἦταν προτιμότερο γιά μιά διετία νά σταματήσουν ὅλα τα κηρύγματα στούς Ναούς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς· τόσο ἀνυπόφορα εἶναι στό γνήσιο λαϊκό αἶσθημα αὐτά πού ἐκφωνοῦμε ἀπό τούς ἄμβωνες!

Προσωπικά, θά εἶχα νά διατυπώσω μίαν ἄλλη πρόταση: νά ὑποβληθοῦμε ὅλοι μας στόν κόπο νά ἐντρυφήσουμε στίς ἐκκλησιαστικές κηρυγματικές πηγές (συγγράμματα Πατέρων, λειτουργικά κείμενα, βίους Ἀγίων)· νά ἐνημερωνόμαστε στήν ὀρθόδοξη θεολογική βιβλιογραφία, πού ἔχει νά παρουσιάσει στίς μέρες μας ἀξιόλογες αὐτοτελεῖς ἐκδόσεις-περιοδικά-ἐντυπο ὑλικό-μελετήματα καί δημοσιεύματα· νά διαθέτουμε στοιχειώδη αὐτογνωσία καί διάθεση νά ἀκούσουμε ὅποιαδήποτε καλόγνωμη κριτική τῶν κηρυγμάτων μας. Μή διακατεχόμαστε ἀπό τό σύνδρομο τοῦ ἀλαθήτου, τοῦ ἐπαρκοῦς, τῆς αὐθεντίας· μήν κάνουμε κατάχρηση τῆς ἄγνοιας ἢ τῆς ὑπομονῆς αὐτῶν πού κατ' ἀνάγκη μᾶς ἀκοῦνε· μήν ἀσεβοῦμε ἔναντι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, τήν στιγμή πού ἐλάχιστοι ἐκκλησιαζόμενοι ἔχουν τήν δυνατότητα νά διακρίνουν ἀνάμεσα στήν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας καί στίς δικές μας εὐσεβεῖς φλυαρίες!

Τήν ὑπόθεση τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ἡ Ἐκκλησία τήν τοποθετεῖ στό ὕψος τῆς ἱερουργίας, καί γι' αὐτόν τόν λόγον εὐχεται: «Ἐλλαμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, Φιλάνθρωπε Δέσποτα, τό τῆς σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς καί τούς τῆς διανοίας ἡμῶν διάνοιξον ὀφθαλμούς, εἰς τήν τῶν εὐαγγελικῶν σου κηρυγμάτων κατανόησιν». Ὁμιλεῖ δηλαδή γιά φωτισμό θεογνωσίας ὡς προϋπόθεση γιά τήν κατανόηση καί τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Αὐτόν ἀκριβῶς τόν φωτισμό τῆς θεογνωσίας ἐπιδιώκουμε μέ τήν ταπεινή καί συνεχῆ μαθητεία στίς αὐθεντικές πηγές τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. Ἄλλωστε, ὁ ΙΘ' (19ος) κανόνας τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου σαφῶς ὀρίζει γιά τό κήρυγμα «νά μήν ξεπερνοῦμε τά ὅρια πού ἔχουν ἤδη τεθεῖ ἢ τήν παράδοσιν τῶν Θεοφόρων Πατέρων». Καί ἡ παράδοση τῶν Θεοφόρων Πατέρων προβάλλει καί τό περιεχόμενο, καί τό ὕφος τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδαχῆς (πῶς πρέπει νά

είναι, έτσι ώστε να μην παρεμποδίζουν οι ατέλειες του δικού μας λόγου την αποκάλυψη του Θεού Λόγου).

Κινούμενοι σ' αυτήν την κατεύθυνση του ζωντανού κηρύγματος, καλό είναι να εκμεταλλευθούμε κάθε προσφερόμενη περίπτωση για την κατήχηση και την οικοδομή του λαού: τακτικό κυριακάτικο κήρυγμα, έσπερινές όμιλίες, έκτακτες διαλέξεις, επισκέψεις σε ένορίες που γιορτάζουν...

Στόχος του νέου προγράμματος είναι να αποκτήσουν προοδευτικά όλες οι ένορίες κατάλληλο όμιλητή-κληρικό είτε από τους υπηρετούντες έφημερίους του ναού είτε από άλλους ναούς του ίδιου τομέως· επίσης, να συνηθίσουμε όλοι οι όμιλητές στην ιδέα της συζητήσεως του θεματολογίου και της κηρυκτικής μεθόδου, καθώς και των συγχρόνων προβληματισμών στους οποίους όφείλουμε να απαντήσουμε, πιστοί προς τό πνεῦμα των Πατέρων μας.

Διακονία Νεότητας

Όπως έχει πει ο Μακαριώτατος, ή νεότητα αποτελεί τον πιο νευραλγικό τομέα του ποιμαντικού μας έργου και όφείλουμε να όμολογήσουμε ότι γενικότερα στή χώρα μας δέν έχουμε να παρουσιάσουμε έπαρκή ποιμαντική νεότητας. Πάντως, είμαστε όλοι χρεώστες άπέναντι στην νέα γενιά, που κάποτε ως ιεουργοί την υποδεχθήκαμε μέσα στην Έκκλησία μέ τό Βάπτισμα, αλλά από κεϊ και πέρα δέν φαίνεται να κάνουμε σχεδόν τίποτε γι' αυτήν. Στή δικαιοδοσία της Ίερᾶς Αρχιεπισκοπῆς αυτό τό πρόβλημα είναι μεγαλύτερο. Υπάρχουν κατηχητές μέ έπίσημα πτυχία, υπάρχουν ένορίες μέ σημαντικότετους πόρους και μορφωμένα έφημεριακά στελέχη, υπάρχουν κάποια ένοριακά Κέντρα, αλλά ή ποιμαντική νεότητας είναι υποτονική. Θα μοῦ πεϊτε βεβαίως τί κάνει τό Γραφεϊο Νεότητας· γιατί δέν όργανώνεται και δέν κινητοποιεϊται, δέν προγραμματίζει;

Πιστεύω ότι είναι λάθος μας να προσπαθοῦμε να προωθοῦμε ποιμαντικά προγράμματα για μία μόνο πτυχή του ένορι-

ακοῦ ἔργου, π.χ. μόνο γιά τήν νεότητα ἢ μόνο γιά τό ἀντιαιρετικό. Γιατί, ὅ,τι κι ἂν κάνουμε σέ ὅλους τους ποιμαντικούς τομεῖς, τά πάντα θά πρέπει νά ὀδηγοῦν σέ μιά συνειδητή ἐνορική ζωή τῶν πιστῶν, τῶν κατηχομένων: ἂν ὅμως ἡ ἐνορία δέν ζῆ σάν ἐνορία, τότε ποῦ θά τοὺς παραπέμψουμε; Πῶς θά εὐοδωθεῖ ἡ ἐκκλησιαστική κατήχηση, ἂν δέν συμβάλλουν σ' αὐτήν καί τό κήρυγμα καί ἡ λατρεία καί ἡ κοινωνική διακονία καί οἱ ἄλλες ἐκδηλώσεις τῆς ἐνορίας; Τί λογῆς κατήχηση θά εἶναι, ἐρήμην τῆς ἐνοριακῆς πραγματικότητος;

Μ' αὐτό τό πνεῦμα στείλαμε πρό πολλοῦ στούς Ὑπευθύνους Νεότητος τῶν ἐνοριῶν δύο ἐγκυκλίους καί ζητήσαμε νά ἀναζητηθοῦν κατάλληλα στελέχη μεταξύ των ἐνοριτῶν, γιά νά ἀναλάβουν τήν κατήχηση, ὥστε οἱ ἐνορίες νά ἀποκτοῦν σιγά σιγά μιά ἐπάρκεια στελεχῶν. Δέν νοεῖται νά ὑπηρετοῦμε τόσα χρόνια στήν ἴδια ἐνορία, νά λειτουργοῦμε, νά κηρύττουμε, νά ἐξομολογοῦμε, καί νά μὴν ἔχουμε βρεῖ πέντε – δέκα ἀνθρώπους μέ ζῆλο καί κατάρτιση, γιά νά μᾶς βοηθήσουν στό κατηχητικό ἔργο, τό ὁποῖο –σημειωτέον– εἶναι ὑποχρέωση ποιμαντική πρωτίστως τοῦ ἰδίου τοῦ ἐφημερίου· στό ὄνομα τοῦ ἐφημερίου (του πνευματικοῦ πατέρα τῆς ἐνορίας) ἀναλαμβάνει τήν κατήχηση (δηλαδή τήν πνευματική ἀνατροφή) τῶν παιδιῶν ὁ λαϊκός. Καί ἀσφαλῶς αὕτη εἶναι μιά ἄριστη εὐκαιρία συμμετοχῆς καί συνεργασίας τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου, πάντοτε ὅμως μέσα στά σωστά ἐκκλησιολογικά πλαίσια.

Ἡ νεότητα εἶναι τό μέλλον μας, οἱ διάδοχοί μας, τά κριτήρια ποιότητος τοῦ ἔργου μας. Ἐφιστοῦμε τήν προσοχή τῶν ὑπευθύνων ὅλων των ἄλλων διακονιῶν σέ κάθε ἐνορία: νά ὑποβοηθήσουμε μέ κάθε τρόπο τό μέλλον τῆς ἐνορίας, τό ἔργο τῆς κατήχησης (μέ τόν τρόπο πού τελοῦμε τήν θεία Λειτουργία, μέ τά θέματα καί τό ὕφος τοῦ κηρύγματος, μέ τήν προσωπική ἐπικοινωνία κατά τίς ἁγιαστικές πράξεις στά σπίτια, διατηρώντας μιά σωστή ποιμαντική ἐπαφή μέ τοὺς νέους πού ἐξομολογοῦνται ἢ πού ζητοῦν ἀπό μᾶς κάποια πληροφορία κλπ.). Προπαντός νά εἴμαστε εἰλικρινεῖς καί ὑπομονετικοί ἀπέναντί τους· νά ἔχουμε τήν διάθεση νά τοὺς ἀκούσουμε καί νά τοὺς ἀποδεχθοῦμε σάν

πρόσωπα μέ αιώνιες διαστάσεις. Πρίν τούς μιλήσουμε γιά τό ζῶντα Θεό, νά ζήσουν κοντά μας τήν παρουσία Του κι ἔπειτα νά μάθουν γιά τό μυστήριό Του. Γιατί συνήθως αὐτό πού προσπαθοῦμε νά τούς μεταδώσουμε εἶναι ἕνα καλοφτιαγμένο σύστημα ιδεῶν καί γνώσεων γιά τόν Θεό, μαζί μέ τήν βεβαιότητα ὅτι αὐτές οἱ ιδέες καί οἱ ξερές γνώσεις δίνουν τήν «ὀρθόδοξη» εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι δημιουργοῦμε ἕνα «εἶδωλο» πού δέν ἔχει ζωή, πού οἱ νέοι δέν ξέρουν τί νά κάνουν μέ αὐτό καί πού ἀργά ἢ γρήγορα τό ἀπορρίπτουν. Ἐνῶ ἀνέκαθεν ἡ ὀρθόδοξη κατήχηση ἔδειχνε τήν ὁδὸ τῆς βιωματικῆς θεογνωσίας, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία, οἱ ἅγιοι, ἡ λατρεία, οἱ ἑορτές, οἱ εἰκόνες, τό Ψαλτήρι, τό Ἱερό καί ὁ ἐκκλησιαστικός τρόπος ζωῆς μέσα στόν κόσμο. Ὅφείλουμε νά ἀποκαλύπτουμε στούς νέους μας τήν θεά τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ ὅπως τό ζεῖ ἡ Ἐκκλησία, ὅπως τό ζοῦμε ὅλοι μας μέσα στήν Ἐκκλησία.

«Ἐπιτροπή Ποιμαντικῆς Διακονίας» (ἀντιαιρετικό)

Ὅσον ἀφορᾷ τίς αἰρέσεις, καταστήσαμε -δυστυχῶς- νά ἀποτελοῦν γιά μᾶς τήν μόνη σοβαρή πρόκληση γιά ἀναβάπτισμα στήν ἐκκλησιαστική ἀλήθεια καί ζωή. Παρακολουθώντας ὁμως τήν ἀνταπόκριση τῶν Ὑπευθύνων γι' αὐτήν τήν διακονία μέχρι σήμερα, διαπιστώνουμε μιά ἀσυγχώρητη ὀλιγωρία. Καί ὁμως, ἔχουμε τήν δυνατότητα ἐδῶ στήν Ἀρχιεπισκοπή νά ἐνημερωθοῦμε ἀντικειμενικά καί νά καταρτισθοῦμε πάνω στίς σωστές βάσεις ἀντιμετωπίσεως τοῦ τεραστίου αὐτοῦ προβλήματος. Ὅταν κινεῖται ὑποχθόνια ἕνας ὀλόκληρος καλομελετημένος μηχανισμός μέ τό πιό ἰσχυρό κίνητρο (τό οἰκονομικό ὄφελος), δέν μποροῦμε νά ἐπαναπαυόμαστε σέ ὅσα μάθαμε κάποτε ἢ στίς προσπάθειες ἑνός – δύο – δέκα κληρικῶν. Ποῦ νά ἐπαρκέσουν, γιά ἕνα ποίμνιο 1.200.000 ἀνθρώπων;

Καί σ' αὐτό τό θέμα, τό ὑπόδειγμα τῶν Πατέρων εἶναι ἀποστομωτικό γιά μᾶς. Ἀπό τούς Ἱεράρχες μέχρι τούς Ἀσκητές ὅλοι τους ἐπιστράτευαν ὅσες δυνάμεις διέθεταν, γιά νά ἐπαναφέρουν τούς πλανημένους, νά στηρίξουν τούς ὀλιγοπίστους, νά

καταπολεμήσουν συστηματικά και άπονελεσματικά τούς αίρεσι-
άρρες. Καί νά λάβουμε υπόψη μας ότι τό ποιμαντικό τους έργο
είχε μιάν άξιοθαύμαστη πληρότητα: από τήν λατρεία και τήν κα-
τήχηση μέχρι τήν ιεραποστολή και τήν όργανωμένη κοινωνική
πρόνοια. Πώς κατόρθωναν νά έπαρκοϋν σέ όλα αυτά; Πώς μπο-
ροϋσαν νά διακονοϋν τόσους ποιμαντικούς τομείς, κι έμεϊς δέν
προφθαίνουμε οϋτε σέ έναν; Αυτό συνέβαινε, γιατί πάνω από
όλα είχάν τόν Θεό και τήν Έκκλησία, μέ μιá άξιοθαύμαστη συ-
ναίσθηση τής άποστολής τους. Έπομένως, ή δική μας άνεπάρ-
κεια είναι άδικαιόλογη. Ο λαός μας είναι παντελώς ά-
κατήχητος σέ θεμελιώδη ζητήματα όρθοδόξου πνευματικότητας
και σχεδόν καθόλου ένημερωμένος στό πρόβλημα τών αίρέ-
σεων. Ο πολϋς κόσμος νομίζει ότι ή υπόθεση τών αίρέσεων εί-
ναι μιá άλλη αξιόλογη ή –τουλάχιστον– μή καταδικαστέα ά-
ποψη, εκτός από αυτήν τής Έκκλησίας. Δέν έχει υγιή κριτήρια,
νά διακρίνει ότι μέ τήν αίρεση διακυβεύεται άνεπανόρθωτα ή
προσωπική του υπόσταση και έλευθερία. Δέν μπορεί νά άντιλη-
φθει, τί οϋσιαστικό αλλάζει στή ζωή του μέ τό νά άποδεχθει π.χ.
κάποια προτεσταντική παραφυάδα άντί για τήν Όρθόδοξη Έκ-
κλησία τήν στιγμή, μάλιστα, πού άκούει τίς άπόψεις τών αίρετι-
κων σαν κάτι τό σπουδαίο, άγνοώντας τήν ζωή τής Έκκλησίας.

Γιά όλους αυτούς τούς λόγους, καλοϋμε τήν εύσυνειδησία ό-
λων σας σέ μιá ιερή έκστρατεία συστηματικής κατηχήσεως και
φωτισμοϋ τών πιστών. Όχι μόνο οι Έπεύθυνοι τοϋ Άντιαιρετι-
κοϋ, αλλά και οι άλλοι συνεφημέριοι νά ένημερωνώνεσθε συνε-
χώς πάνω σε θέματα διδαχής τοϋ πληρώματος, και τακτικής
στήν άντιμετώπιση τών αίρέσεων. Δέν είναι καθόλου υποτιμη-
τικό νά ρωτᾶτε τούς υπευθύνους τής άντιαιρετικής διακονίας,
για νά πληροφορεϊσθε σχετικά. Έφοδιασθήτε μέ τό άπαραίτητο
έντυπο υλικό, για μιá πλήρη κατήχηση και ένημέρωση τών πι-
στών και εκμεταλλευθήτε κάθε εύκαιρία και περίσταση γι' αυ-
τόν τόν σκοπό. Νά συνειδητοποιήσουν οι πιστοί ότι αυτή ή προ-
σπάθεια δέν έξυπηρετεί τά συμφέροντα τών ιερέων, αλλά δια-
σφαλίζει τήν δική τους πνευματική υπόσταση και έλευθερία.

Διακονία αγάπης

Ἀνήκει στίς ἀρμοδιότητες τῆς «Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης». Συνιστᾷ μιά σημαντική λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος -ὡς κοινωνία φιλαδελφίας καί φιλαλληλίας μεταξύ τῶν ἰδίων τῶν μελῶν του- καί, ἐπομένως, δέν συγκρίνεται κᾶν μέ τήν κοσμική κοινωνική πολιτική.

Δέν θά ἤθελα νά ὑπεισέλθω σέ εἰδικότερα ζητήματα, γιατί δέν εἶμαι ὁ ἀρμόδιος, ἀλλά οὔτε καί προετοιμασμένος γιά κάτι τέτοιο. Τό μόνο πού ἐπιθυμῶ νά ὑπογραμμίσω εἶναι ὅτι σάν ποιμένες πρέπει νά συντελοῦμε, ὥστε ὅλα τα λαϊκά στελέχη πού μᾶς βοηθοῦν σ' αὐτήν τήν διακονία νά ἀνανεώσουν τό ἐκκλησιαστικό τους φρόνημα. Ἐπιτελοῦν μιά διακονία τήν ὁποία ἡ πρώτη Ἐκκλησία τήν ἀνέθεσε σέ ἑπτά ἀνθρώπους «πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου καί σοφίας» (Πράξ. στ', 3)! Τί ἄλλο δείχνει αὐτό παρά τήν σπουδαιότητα τῆς διακονίας καί ὅτι δέν ἀποτελεῖ ἕνα ἀπλό κοινωνικό λειτούργημα. Γι' αὐτό καί σάν ποιμένες μᾶς ἐνδιαφέρει ἀσφαλῶς τό ἀντικειμενικό ἀποτέλεσμα (δηλαδή ἡ λειτουργία τοῦ ἀξιοζήλευτου φιλανθρωπικοῦ μας ἔργου), ἀλλά ἐπιπλέον καί ἡ πνευματική καλλιέργεια καί κατά Θεόν προαγωγή τῶν στελεχῶν.

Γραφεῖο Ποιμαντικῆς τῆς Οἰκογενείας

Στή Διακονία Ἀγάπης ὑπάγεται καί ἕνα νέο Γραφεῖο, τό «Γραφεῖο Ποιμαντικῆς τῆς Οἰκογενείας», ὑπό τήν διεύθυνση τοῦ π. Κων. Γερασιμοπούλου. Οἱ στόχοι καί ἡ προοπτική λειτουργίας τοῦ Γραφείου αὐτοῦ θά σᾶς γνωστοποιηθοῦν πολύ σύντομα μέ σχετική Ἐγκύκλιο. Παρακαλῶ θερμά νά δώσουμε προσοχή σ' αὐτήν τήν πτυχή τῆς ποιμαντικῆς μας ἀποστολῆς, πού δυστυχῶς στίς μέρες μας ἀντιμετωπίζει κυρίως προβλήματα ἄλυτα ἢ δυσεπίλυτα. Ἔχουμε κι ἐμεῖς ἕνα σημαντικό μερίδιο εὐθύνης, ἀφοῦ κατά Θεόν εἴμαστε οἱ πνευματικοί πατέρες καί διδάσκαλοι τοῦ ποιμνίου μας. Πέρα ὅμως ἀπ' αὐτό, τά προβλήματα εἶναι τό κυρίαρχο σύνδρομο τῆς ἐποχῆς μας. Ἐμεῖς δέν μπορούμε νά ἐπι-

βάλουμε τήν λύση τῆς Ἐκκλησίας· χρεωστοῦμε ὁμως νά δίνουμε μαρτυρία ζωῆς καί ἀνυπόκριτης ἀγάπης στόν σύγχρονο ἄνθρωπο πού ταλαιπωρεῖ καί ταλαιπωρεῖται.

Σεβαστοί καί ἀγαπητοί Πατέρες,

προσπάθησα νά δώσω τό πνεῦμα καί τούς στόχους τοῦ νέου ποιμαντικοῦ Ὄργανογράμματος. Ἔκανα ὑπομνήσεις χρέους χωρίς νά ἐξαιρῶ τόν ἑαυτό μου. Γνωρίζω πολύ καλά ὅτι δέν διαθέτω περισσότερο ζῆλο ἢ συναίσθηση εὐθύνης ἀπό ὅ,τι ἡ δική σας ἱερατική συνείδηση. Ἡ διοικητική μου ὁμως θέση μοῦ ἐπιτρέπει νά ἔχω μία εὐρύτερη ἐποπτεία τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, γι' αὐτό καί μίλησα ὅπως μίλησα. Σημασία δέν ἔχει τόσο τό ποιός τά εἶπε· ἄν ἐκφράζουν σωστά τήν ποιμαντική δεοντολογία, καλούμεθα νά τά μεταφράσουμε σέ πράξη πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας.